

N:o 30.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 5 Maj 1885.
— — — — Andra Kammaren den 5 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags äfvensom odlingslåns erhållande.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 5).

Till Konungen.

Riksdagen, som till behandling förehafte af Eders Kongl. Maj:t i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof gjorda framställningar om statsbidrags beviljande för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt arbeten för torrläggning af sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostsador öfver omgifvande nejd, äfvensom i enskilda motioner väckta frågor i enahanda och dermed sammanhang egande ämnen, får härmed anmäla följande i anledning deraf fattade beslut:

A) Väganläggningar och vägförbättringar.

1:o. För anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar har Eders Kongl. Maj:t i ofvan-
Bih. till Riksd. Prot. 1885. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 4 Häft.

berörda proposition föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1886 bevilja 500,000 kronor.

Med bifall till detta Eders Kongl. Maj:ts förslag, har Riksdagen för år 1886 såsom bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisat ett belopp af 500,000 kronor.

B) Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

2:o. För understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder har Eders Kongl. Maj:ts förslagit, att Riksdagen måtte för år 1886 anvisa samma belopp, som för åren 1883, 1884 och 1885 beviljats, eller 100,000 kronor; och har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förslag, till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder för år 1886 anvisat 100,000 kronor.

C) Vattenaftappningsföretag.

3:o. Sedan under en följd af år Riksdagen beviljat *dels* anslag utan återbetalningsskyldighet för understödjande af sådana utdikningar och vattenaftappningar i särskildt de norra länen, som hufvudsakligen afsåge att förminska frosländigheten, och *dels* låneunderstöd för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar, för beredande af odlingsbar mark inom rikets mellersta och södra län, beslöt 1873 års Riksdag, enligt dess skrifvelse N:o 67 mom. 8:o, den ändring härutinnan, att till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställes tvenne för *hela riket gemensamma* anslagssummor, den ena att såsom låneunderstöd anvisas för sådana utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar, som hufvudsakligen afsåge att befrämja odlingsföretag, och den andra att såsom anslag utan återbetalningsskyldighet användas till understödjande af sådana myrtdikningar och vattenaftappningar, som *företrädesvis* afsåge att förminska frosländigheten; och förfors på hufvudsakligen enahanda sätt vid de följande riksdagarne till år 1883.

Sistnämnda års Riksdag åter, enligt dess skrifvelse N:o 67, beslöt bildande af en särskild fond med ändamål att genom lån understödja *odling* af sankta trakter och anvisade derjemte, till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som *utan att kunna med fördel odlas* sprida frostskador öfver omgifvande nejd, för år 1884 ett belopp af 100,000 kronor; hvar efter enahanda anslag vid 1884 års riksdag beviljades till lika belopp

för år 1885; och har Eders Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att till samma ändamål för år 1886 anvisa likaledes 100,000 kronor.

I en inom Riksdagen väckt motion har andragits, att den förändring, som, på sätt ofvan meddelats, vid 1883 års riksdag med detta anslag vidtogs, för Norrland icke varit lycklig.

Förut hade anslag utan återbetalningsskyldighet kommit sådana aftappningar och utdikningar till godo, hvilka *företrädesvis* afsågo att minska frostländigheten, utan afseende på om marken var af beskaffenhet att efter torrläggningen kunna odlas, hvaremot numera detta anslag endast tilldelades torrläggningsföretag å sådana vattensjuka marker, som sprede frostskada och *icke kunde med fördel odlas*. Detta vore emellertid för Norrland ganska ödesdigert. För den med norrländska förhållanden obekante kunde det visserligen synas helt naturligt, att aftappningar å odlingsbar mark hänvisades för understöd till odlingsfonden och att i sådant fall ingen hänsyn toges till markens frostspridande egenskaper, enär ju, enligt begrepp, hemtade från erfarenhet om förhållandena i mellersta och södra Sverige, aftappning af sådan mark betalade sig sjelf, och det lån, som finges ur odlingsfonden, ytterligare gynnade företaget; men i Norrland stälde sig emellertid saken helt annorlunda. Odlingsbar mark funnes nemligen der i myckenhet, och norrländingen behöfde sålunda icke tillgripa myrar för uppodling, enär annan god odlingsmark i de allra flesta fall låge närmare till hans hem, men han kunde *icke med fördel bruka den jord, han redan hade under plog, och hade sålunda icke något skäl öka den, så länge en myr sprede frostens härjningar öfver hans fält*. Att utdika denna myr vore således för hans jordbruk ett lifsvilkor, och frosthärdens undanrödjande hans förnämsta och i de allra flesta fall enda afsigt med utdikningen. Det vore för honom likgiltigt, om jordmänen i myren vore mer eller mindre god. Odlingsfonden blefve, enligt motionärernes förmenande, för den norrländska jordbrukaren af föga gagn. Han kunde icke begagna sig af denna fond, när hans egentliga och enda afsigt med dikningsföretaget vore den ofvan anförda. Han kunde icke åtaga sig odla de ofta aflägsset belägna tusentals tunnland, hvaraf myren bestode, blott därför att han finge lån ur odlingsfonden till upptagande af hufvuddikena. Den fond, som just vore afsedd för det ändamål, han ville vinna, frostländighetens minskande, finge han icke del af, såvida icke hans myr skulle höra till det i närheten af de odlade bygderna uti Norrland sällan förekommande slag, der jorden efter torrläggningen icke dugde till odling.

En annan form för eller rättare titel på anslaget till myrutdikningar för frostländighetens minskande vore nödvändig, om anslaget

skulle komma Norrland till gagn, d. v. s. den del af fäderneslandet till gagn, som bäst behöfde det och för hvilken det väl ock förnämligast afsetts.

Men äfven beträffande beloppet föreslogs i motionen en ökning, ty om det vilkor, som nu hämmade användandet af denna fond, borttoges, blefve de nu anslagna 100,000 kronorna otillräckliga. Målet, som ernåddes genom detta anslag, vore viktigt; de utgifna medlen komme hundrafalt åter genom landets uppodling och genom utkomst för ökad befolkning, som derigenom bereddtes. Betänkligheter mot att öka anslaget torde derföre icke böra finnas.

I omförmälda motion har på grund häraf hemstälts, att Riksdagen ville till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afsåge att minska frostländigheten, för år 1886 anvisa ett belopp af 150,000 kronor.

I en annan inom Riksdagen väckt motion har enahanda framställning gjorts, endast med den förändring, att anslagets belopp föreslagits till 200,000 kronor.

Enligt upplysningar, som från Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållits, har ifrågavarande anslag för år 1884 sålunda fördelats, att deraf beviljats till arbeten

inom Norrbottens län	kronor	29,000: —
„ Vesterbottens „	„	3,900: —
„ Jemtlands „	„	60,400: —
„ Skaraborgs „	„	6,700: —
	kronor	100,000: —

och utgjorde den beräknade kostnaden för arbeten af den med anslaget afsedda beskaffenhet, hvartill planer inkommit under tiden från 1884 års anslags fördelning till den 2 sistlidne Februari, ett sammanräknadt belopp af 40,231 kronor.

Riksdagen har funnit den uppfattning, som ligger till grund för de i ofvannämnde motioner gjorda förslag, föranledd af en enligt Riksdagens åsigt må hända allt för sträng tolkning af de för ifrågavarande fond gällande bestämmelser. De anförda orden: »utan att kunna med fördel odlas», om hvilka i detta sammanhang hufvudsakligen är fråga, utesluta ej möjligheten af en sådan användning af fonden, att anslag derifrån lemnas till torrläggning af mark, som, ehuru odlingsbar, ej med fördel kan odlas. Denna tolkning af bestämmelsen vinner stöd af innehållet i Riksdagens skrifvelse den 11 Juni 1883 (N:o 67). Såsom skäl derför att ifrågavarande torrlägningsföretag ej lämpligen borde understödjas genom lån, utan statsbidragen dertill lemnas såsom anslag,

anføres nemligen i denna skrifvelse, att med fonden afsåges att understödja utdikningar af sådan mark, som äfven efter arbetets utförande, *åtminstone under den närmaste framtiden*, vore otjenlig till odling och således *för egaren* utan värde, men hvilken mark genom de derifrån härflytande frostsador hade förderfligt inflytande på den omgifvande nejden, samt att förty arbeten af förevarande beskaffenhet medförde *jemförelsevis* mindre nytta för den jordegare, som utförde arbetet, än för egarne af angränsande fält.

För motionernas beaktansvärda syfte torde således de gällande bestämmelserna ej lägga hinder i vägen.

Hvad åter anslagets belopp angår, har Riksdagen ej funnit giltiga skäl anförda för, eller den hittills vunna erfarenheten ådagalägga behofvet af en förhöjning deri, åtminstone för det närvarande.

Riksdagen har alltså, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förslag och utan vidare afseende å ifrågavarande motioner, för understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som utan att kunna med fördel odlas sprida frostsador öfver omgifvande nejd, för år 1886 anvisat 100,000 kronor.

4:o. På sätt under nästföregående punkt förmälts, beslöt Riksdagen år 1883 bildande af en särskild fond med ändamål att genom lån understödja odling af sankatrakter; hvarvid Riksdagen tillika för åren 1884—1888 meddelade bestämmelser angående samma fond, hvilka återfinnas i 1883 års Riksdags skrifvelse N:o 67 och Kongl. kungörelsen den 28 September 1883.

I en i detta ämne inom Riksdagen väckt motion har anförts, hurusom den omständighet, att den s. k. mossodlingslånefonden föga anlidades, föranledde till det antagande, att vilkoren för dessa lån vore för hårda. En hvar med någon erfarenhet om de vid något större vattenledningar ty värr alltför vanliga missräkningar eller inträffade oförutsedda omständigheter måste också inse de betänkligheter, som uppstå att, redan efter fem års förlopp, å kostnadssumman med tillägg af fem års ränta erlægga en annuitet af 10 procent. Detta jemte föreskriften om ställande af säkerhet för fullgörande af kontraktet om hela vattenafledningens och odlingens utförande, hvilket vore öfverflödigt, om lånet delvis utlemnades i mån af arbetets fortgång, afskräckte allmogen från att anlita fonden.

Slutligen vore önskvärdt, att lån ur denna fond kunde erhållas till vattenafledning och odling icke blott af mossar och sankatrakter men äfven af andra marker, för hvilkas fruktbarhet en fullständigare vattenafledning vore hufvudvilkoret. I andra länder, särskildt England och Skotland, lemnades af staten högst betydliga belopp till sådana

låneunderstöd, och det vore tid att äfven här uppmärksamheten fästes derpå.

I motionen har derföre föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del besluta den ändring i de för erhållande af lån ur den s. k. mossodlingslånefonden genom Kongl. kungörelsen den 28 September 1883 meddelade föreskrifter, att dels vilkoren för erhållande af sådana lån i ofvan angifna syfte mildrades, dels lån beviljades för vattenafledning och afdikning jemväl af andra än i vanlig bemärkelse sankta eller vattensjuka marker.

Riksdagen har inhemtat, att lån från ifrågavarande fond för år 1884 beviljats till ett belopp af 120,700 kronor, hvaraf belöpa:

på Kalmar län.....	kronor 87,700
„ Skaraborgs „	„ 27,700
och „ Elfsborgs „	„ 5,300;

att den beräknade kostnaden för företag, afsedda att med lån ur odlingsfonden understödjas och beträffande hvilka planer till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för granskning inkommit efter fördelningen af 1884 års fond intill den 2 sistlidne Februari, utgjorde 33,344 kronor; samt

att ansökningar om lån från odlingsfonden, som inom den 31 December 1884 till styrelsen inkommit, men hvilka i agronomiskt hänseende varit ofullständiga och derföre återsändts för att efter omarbetning anmälas till låneunderstöd, afsett arbeten för en beräknad kostnad af 122,214 kronor.

De i Riksdagens ofvan omförmälda skrifvelse den 11 Juni 1883 meddelade bestämmelser, hvilka uti motionen åsyftats, synas vara följande:

i punkten A): att fonden afser understödjande af odling »af sankta trakter»;

i punkten F) mom. 3: att lånet kan af Eders Kongl. Maj:t bestämmas till hela det belopp, hvarmed enligt den fastställda arbetsplanen kostnaden för vattenafledningen och afdikningen beräknas komma att uppgå;

i mom. 5: att för fullgörande af kontraktet om skyldighet att inom viss bestämd tid fullborda så väl vattenafledningen och afdikningen som äfven odlingsarbetet, äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brytes, skall ställas säkerhet; samt

i mom. 12: att de första fem åren från första lyftningsdagen icke någon ränta eller kapitalafbetalning erlägges, men å de under tiden lyftade belopp fem procent årlig ränta beräknas, hvilken vid de fem årens

slut lägges till den beviljade lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet från och med sjetten året tills lånet blifvit slutbetaladt erlägges en annuitet af tio procent, deraf som ränta räknas fem procent å oguldna kapitalbeloppet.

I fråga om punkten A) och punkten F) mom. 3 har Riksdagen ej ansett sig ega giltiga skäl att nu besluta en så genomgripande förändring i de för blott två år sedan af Riksdagen fastställda föreskrifter, som motionären synes hafva afsett, eller att lån skulle kunna lemnas till fullständigare vattenafledning å redan odlad mark samt, vid nyodling, till ej blott vattenafledningen och afdikningen, utan äfven sjelfva odlingen.

Den i mom. 5 stadgade säkerhet har synts Riksdagen oeftergiflig och ej lämpligen kunna delas så, att särskild säkerhet finge ställas för särskilda andelar af lånet. En dylik förändring synes ock mindre behöflig vid det förhållande att, enligt gällande vilkor, medlen utbekommas endast successivt i mån af arbetets fortgång, hvarigenom löftesmännens äfventyr väsentligen minskas.

Beträffande åter bestämmelsen i mom. 12 har Riksdagen funnit anledning förefinnas att i en ej ringa grad tillmötesgå motionärens framställning. Att ifrågavarande fond ännu anlitas endast i ganska ringa utsträckning framgår af de siffror, Riksdagen här ofvan anført, om desamma jemföras med det vid fondens bildande medgifna beloppet af 1,000,000 kronor årligen. Då staten numera, i följd af ernådda billigare egna lånevilkor, lemnar lån till enskilda jernvägsbolag mot $4\frac{1}{2}$ procent årlig ränta och dertill förunnar dessa ett anstånd med räntas erläggande för de första åren, vida fördelaktigare än det, som i åberopade mom. 12 finnes för odlingslånen bestämdt, synes billigheten fordra, att äfven räntan å dessa sistnämnda lån nedsättes till $4\frac{1}{2}$ procent, helst säkerheten för deras i sammanhang med kronoupphörden skeende återbetalning är otvifvelaktig.

Äfven amorteringsbeloppet torde utan någon olägenhet för staten, men till lättnad för låntagaren, kunna nedsättas till $3\frac{1}{2}$ procent, hvarigenom annuiteten i dess helhet minskades från nu föreskrifna tio till åtta procent.

Riksdagen har alltså på det sätt bifallit förevarande motion, att Riksdagen medgifvit, att annuiteten för lån ur fonden till understödjande af odling af sankta trakter må för lån, som hädanefter utbetalas, bestämmas till åtta procent, deraf som ränta räknas fyra och en half procent å oguldna kapitalbeloppet.

5:o. I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här ofvan omförmälda statsbidrag* samt angående *kontrollen derå*, att

arbetena utföras enligt fastställda planer har Riksdagen beslutat, att de i Riksdagens skrifvelser den 27 April 1881 (N:o 69) och den 11 Juni 1883 (N:o 67) intagna allmänna vilkor och föreskrifter fortfarande skola blifva gällande, endast med den förändring, som blifver en följd af Riksdagens, enligt nästföregående punkt fattade beslut.

Till upplysning om sammanlagda beloppet af de enligt denna skrifvelse beviljade anslagssummor bifogas ett deröfver uppgjort sammandrag.

Med undersätlig vördnad:

Stockholm den 5 Maj 1885.

Sammandrag af de utaf 1885 års Riksdag beviljade, i dess skrifvelse N:o 30 omförmälda statsbidrag för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt torrläggning af vattensjuka marker.

	Anslag.	Summa.
A) <i>Väganläggningar och vägförbättringar.</i>		
Till <i>fond</i> för <i>anläggning</i> af nya samt <i>förbättring</i> eller <i>omläggning</i> af backiga eller eljest mindre goda <i>vägar</i>	500,000	—
B) <i>Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.</i>		
Till <i>fond</i> för understödjande af <i>brobyggnader</i> och <i>mindre hamnbyggnader</i> samt <i>upprensning</i> af <i>åar</i> och <i>farleder</i>	100,000	—
C) <i>Vattenaftappningsföretag.</i>		
Till <i>fond</i> för understödjande af <i>torrläggning</i> utaf sådana <i>vattensjuka marker</i> , som utan att kunna med fördel odlas sprida <i>frostskador</i> öfver omgifvande nejd	100,000	700,000